herpy

GEKKOER

Common Barking Gecko

Ptenopus garrulus

En lille, sandfarvet gekko fra Kalahari, der lever i selvgravede gange i sandet og kun kommer frem ved solnedgang. Hannerne sidder i gangens åbning og kalder med en skarp, gøende lyd, der kan høres langt væk. Der findes kun lidt viden om pasningen af arten.

Familie: Gekkonidae Tidligere navn: *Stenodactylus garrulus*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**7-9 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**6-10 år**
Aktiv	**Skumring og nat**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken, halvørken og savanne**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 40 × 30 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Hotspot	**32-35 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
UVB	**Valgfri** Ferguson-zone 1
Vinterhvile	**18-21 °C** 6-8 uger
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**1 æg**
Inkubation	**60-80 dage** ved 28-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er hverken opført under CITES eller i bilagene til EU's forordning om handel med vilde dyr (338/97), så der kræves ingen CITES- eller EU-tilladelser ved køb og salg. Ellers gælder dyrevelfærdslovens almindelige krav.

Om arten

Ptenopus garrulus er en lille, slank gekko. Kroppen er i gennemsnit 47 mm og højst 53 mm fra snude til kloak, og halen er omkring to tredjedele af kroppens længde, så dyret måler omkring 7-9 cm i alt. Tæerne har lange, spidse skælfrynser langs siderne, og under hænder og fødder sidder lyserøde, upigmenterede skæl. Bugen er hvid.

Farven følger sandets farve og skifter mellem murstensrød, cremehvid, grå og gråbrun. Langs ryggen sidder lyse pletter i to eller flere rækker, som kan løbe sammen til uregelmæssige bånd, og på halen er der lyse og mørke tværbånd. Hannerne har en kraftig gul, hjerteformet plet på struben, som kan brede sig ud på hovedets sider og forbenene.

Hannens kald består af 4-6 korte, hurtige toner, der tilsammen varer under ét sekund. Tonerne ligger højt, med hovedvægten omkring 4 kHz. Kaldet bruges til at tiltrække hunner og holde andre hanner væk, og i naturen kan det høres på flere hundrede meters afstand.

Arten blev beskrevet i 1849 under slægten *Stenodactylus*. Slægtsnavnet *Ptenopus* kommer af græsk og betyder 'fjerfod', fordi tæerne har frynser, og artsnavnet *garrulus* er latin for 'snaksom'. Siden 2025 omfatter *P. garrulus* kun bestanden i det store Kalahari. Den tidligere underart *Ptenopus maculatus* er nu en selvstændig art, og fire nye arter er udskilt fra den, så ældre oplysninger om *P. garrulus* kan dække flere arter.

Udbredelse og levested

Ptenopus garrulus findes i det store Kalahari i det sydlige Afrika, i Namibia, Botswana og Sydafrika. Udbredelsen er stor, omkring 923.000 km², og arten er den mest udbredte af slægtens ni arter. Den findes ikke i Namibørkenen eller i det tilstødende område mod kysten, hvor andre arter af slægten *Ptenopus* tager over.

Området strækker sig fra Etosha i det nordlige Namibia til Nordkap-provinsen i Sydafrika. Kortets afgrænsning er grov. Ældre fund fra andre dele af Namibia og det sydlige Afrika hører til de arter, der tidligere blev regnet med under *P. garrulus*.

> **Oprindelig udbredelse:** Botswana, Namibia og Sydafrika.

LEVESTED

Gekkoen lever på sandet jord i tørre og halvtørre egne, hvor der falder mere end omkring 150 og mindre end 550 mm regn om året. Den findes på sandsletter, mellem klitter og på bevoksede klitter og sandhobe, men som regel ikke på stejle klitter. Kun sjældent er den fundet på fastere, siltholdig jord.

Gekkoen graver komplekse gange, hvor den tilbringer det meste af sit liv, og hvor både parring og æglægning foregår. Om dagen sidder den skjult i gangen, og hannerne kalder fra gangens åbning efter solnedgang, oftest i 20-40 minutter, begyndende omkring 20 minutter efter solnedgang. Kaldene er knyttet til yngletiden, som begynder i juni i det nordligste område og først i september-oktober i det sydlige. Efter regn kalder hannerne også uden for sæsonen, og så ofte gennem hele natten.

Gekkoen spiser termitter, myrer og biller.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Ptenopus garrulus*. Rådene bygger på artens levevis og på små ørkengekkoer med samme levevis, *Stenodactylus sthenodactylus* og *Stenodactylus petrii*. Tallene for temperatur, fugt, vinterhvile, rugetid og levetid er lånt derfra.

Et par skal have et langt, lavt terrarie på mindst 60 × 40 × 30 cm (længde × bredde × højde). Bundarealet er det, der tæller, for gekkoen lever på jorden. Større er bedre, især hvis der skal være plads til flere gange.

Bunden er hele indretningen. Brug fint, rent natursand i et lag på mindst 10 cm, så gekkoen kan grave en rigtig gang, og bland gerne en smule jord eller tørv i, så gangene ikke falder sammen. Læg flade stykker kork eller sten på sandet, og ret dem ind, så de ikke kan skride ned over et gravende dyr. Hold sandet tørt i den ene ende og lidt fugtigt i den anden, så dyret selv kan vælge. Terrariet skal have god ventilation. Det er bedst, at det står, hvor lyden af hannens kald ikke generer, for den kan være kraftig.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

TEMPERATUR

Giv en gradient, så dyret selv kan vælge. Om dagen skal temperaturen være 24-28 °C, og et område på omkring en tredjedel af bundarealet varmes op til 32-35 °C. Om natten skal den falde til 18-22 °C. Den store forskel mellem dag og nat passer til et ørkenklima.

Varm bunden med en varmemåtte eller et varmekabel under den ene ende, så der altid er køligt sand at grave sig ned i. Sæt en termostat på, og mål temperaturen nede i sandet, for det er dér, gekkoen opholder sig om dagen. En svag varmepære over den ene ende kan supplere. Dyret skal kunne trække sig væk fra varmen ved at grave sig dybere.

Til en køligere hvileperiode om vinteren, se afsnittet om parring.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Hold luften tør og godt ventileret, omkring 30-50 % relativ luftfugtighed.

Forstøv let i den ene ende af terrariet, om aftenen, før gekkoen kommer frem, så dyret kan drikke dråber og mærke lidt fugt. Sandet skal kun blive fugtigt i overfladen, og den fugtige del skal være tør igen næste dag. Gør aldrig hele bunden våd. Tørre og varme forhold uden et fugtigt sted kan udtørre dyrene.

En lav skål med frisk vand er et godt supplement. Et hygrometer viser, om luften holder sig tør.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er aktiv ved solnedgang og om natten og tilbringer dagen nedgravet, så UVB er ikke afgørende, når insekterne pudres med kalk og D3-vitamin. Vil du give UVB, så brug et svagt rør (Ferguson-zone 1) over en del af terrariet, og lad resten ligge i skygge.

Hav lyset tændt 12 timer i døgnet, og hold natten mørk. Til en vinterhvile sænkes lysets længde sammen med temperaturen.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Gekkoen er insektæder. I naturen tager den termitter, myrer og biller, og den sidder ved gangens åbning og jager i nærheden af den. Små fårekyllinger og små kakerlakker er et godt grundfoder. Foderdyrene må ikke være længere end afstanden mellem dyrets øjne.

Voksne dyr fodres to til tre gange om ugen, gerne efter solnedgang, og unge dyr hver dag med de allermindste insekter, fx nyklækkede fårekyllinger. Pudr insekterne jævnligt med kalk og D3-vitamin, og giv vitaminer og mineraler en gang om ugen. Forstøv terrariet let lige før fodring, for det kan få dyrene til at komme frem. Fjern uspiste insekter bagefter.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Gekkoen er sky og tilbringer det meste af sit liv i en gang i sandet. Håndtér den kun, når den skal flyttes, og tag aldrig fat i halen. Vær forsigtig, for dyret er lille og skrøbeligt.

I naturen har hvert dyr sin egen gang, og hos slægten slås hanner, der bor tæt, ofte med hinanden. Hold derfor dyrene enkeltvis, eller sæt én han sammen med én hun i et rummeligt terrarie med plads til flere gange og skjul. Hold aldrig to hanner sammen. Del dyrene, hvis du ser jagt, bid, vægttab eller et dyr, der holder sig væk fra foderet.

Hannerne kalder efter solnedgang fra gangens åbning.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne kan kendes på den gule, hjerteformede strubeplet. Alder og vægt ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten.

Hold kønnene adskilt, til dyrene er fuldt udvoksede, og sæt først en hun i avl, når hun er i god foderstand. Et ungt og let dyr, der producerer æg, risikerer at blive tappet for kalk.

PARRING

I naturen hører parringen sammen med kaldesæsonen, som varer fra juni i nord til september-oktober i syd. Hannen kalder fra sin gang for at tiltrække hunnen. Hos nogle arter af slægten *Ptenopus* svarer hunnen med bløde lyde eller bevægelser som skraben og nik med hovedet, når hun nærmer sig, og parringen foregår inde i hannens gang.

Hold en kølig periode på omkring seks til otte uger ved 18-21 °C, hvor lysperioden er kortere, og fodringen er sparsom, og hvor hannen og hunnen helst er adskilt. Perioden er lånt fra *Stenodactylus*. Når temperaturen sættes op igen, kan parringen begynde. Sæt hannen og hunnen sammen i et terrarie med mange gange, og følg med.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger ét æg pr. kuld, men et nyt æg kan udvikles kort efter det første. Æggene lægges inde i gangen. Hunner med æg ses i naturen fra august til januar. Hvor mange kuld arten lægger om året, er ikke dokumenteret.

Giv hunnen rigeligt kalk og insekter i hele sæsonen, og hold øje med hendes vægt. Æggene hos de beslægtede ørkengekkoer har tynd, hård skal og er skrøbelige. Grav dem forsigtigt frem med en blød pensel eller fingrene, og vend dem ikke.

INKUBATION

Flyt æggene til en lille boks med tørt sand eller vermiculite, og stil boksen i en større boks med fugtigt substrat, så luften omkring æggene er fugtig, uden at æggene selv ligger vådt. Der må ikke dryppe kondensvand på dem.

Inkubér ved 28-30 °C. Rugetiden er ikke dokumenteret for arten; 60-80 dage er lånt fra *Stenodactylus*, og æggene klækker hurtigst ved den høje temperatur. I naturen er der registreret nyklækkede dyr fra oktober til maj.

OPDRÆT AF UNGER

Nyklækkede dyr måler under 32 mm fra snude til kloak, og de mindste, der er registreret, er omkring 24 mm. Hold dem som de voksne, men i en lille boks med fint sand, et skjul og let forstøvning hver dag.

Giv de allermindste insekter, fx nyklækkede fårekyllinger og små springhaler, hver dag og pudr dem med kalk. Hold ungerne i grupper af samme størrelse, og del dem, hvis nogen sakker bagud. Vækst og alder ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten, så vej dem jævnligt.

Sundhed og typiske fejl

De typiske fejl i pasningen er:

- Overophedning. Gekkoen undgår varmen ved at grave sig ned, så varme overalt og intet køligt sand at søge ned i er den mest oplagte fejl.
- Udtørring. Tørre og varme forhold uden et fugtigt sted kan udtørre dyrene. Tegnene er indsunkne øjne, sløvhed og dårlige hudskifter. Giv et let fugtigt sted under et skjul og en lav vandskål.
- For meget fugt. Vådt sand giver mug og hudproblemer. Overfladen skal tørre op i løbet af dagen.
- Kalkmangel (knogleskørhed), især hos unge dyr og avlshunner. Tegnene er rysten, krumme lemmer og blød kæbe. Brug kalk med D3-vitamin.
- Sand i tarmen. Brug fint, rent sand, og undgå groft materiale, som dyret kan sluge ved et uheld.
- Fastsiddende hudrester på tæer og halespids. Giv lidt fugtigt sand under et skjul, og løsn resterne forsigtigt.
- Tabte haler. Det er ikke farligt, men halen får aldrig sin oprindelige form.

Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger eller er slapt.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.